

19.9.2018

Julkinen

Ilmastonmuutos tuo muutoksia finanssimarkkinaan

Kirjoittaja: Mikko Sinersalo, riskianalyttikko

Kirjoittaja on jäsenenä EU:n jäsenmaiden kestävän rahoituksen asiantuntijatyöryhmässä

- Ilmastonmuutos vaikuttaa vakuutustoimintaan monen kanavan kautta
- Vakuuttamattoman riski kasvu kasvattaa myös pankkien riskiä
- EU-komission tavoitteena ohjata pääomia kestävän kehityksen sijoituksiin
- Suomella on hyvät valmiudet muutoksiin

Ilmastonmuutos vaikuttaa vakuutustoimintaan monen kanavan kautta

Ilmastonmuutos ja sen seuraukset ovat nousseet entistä enemmän esille. Vaikutukset näkyvät kaikilla yhteiskunnan tasoilla, ja erityisesti finanssisektorilla, jossa vakuutus- ja eläkevastuiden pitkäaikainen luonne pakottaa yhtiöt katsomaan tavallista pidemmälle tulevaisuuteen. Vakuutusyhtiöt toimivat globaalisti sekä riskin kantajina ja hallinnoijina että sijoittajina, joten riskit nousevat esille "taseen molemmilta puolilta". Ilmastonmuutoksesta aiheutuvat seuraukset ovat myös valvojen ja keskuspankkien kannalta oleellisia, koska aihe liittyy keskeisesti pitkän aikavälin riskien hallitsemiseen ja vakauden turvaamiseen.

Yleisesti käytetyn jaottelun mukaan ilmastonmuutos vaikuttaa vakuutusyhtiöihin kolmen eri kanavan kautta:

- **Aineelliset riskit:** katastrofien vaikutukset, kuten vakuutuskorvaukset aiheutuneista vahingoista, vakuutusyhtiöiden omille omistuksille ja sijoituksille aiheutuneet vahingot sekä yleinen talouden häiriintyminen
- **Vastuuriskit:** mahdolliset ilmastonmuutoksesta tulevaisuudessa nousevat, erityisesti energiayhtiöille esitetyt korvausvaatimukset, joiden varalle nämä ovat hankkineet vastuuvakuutuksia
- **Siirtymäriskit:** puhtaaseen energiaan siirtyminen vaikuttaa vakuutusyhtiöiden tekemien sijoitusten arvoon, osin ennalta arvaamattomilla tavoilla. Myös osa jo olemassa olevan ja tulevan vakuutuskannan riskeistä tulee muuttumaan, esimerkkinä autokannan sähköistyminen tai hiilivoimasta luopuminen.

Siirtymäriskien vaikutuskanava on jäänyt ilmastonmuutosta koskevassa julkisessa keskustelussa vähimmälle huomiolle. Sitä voidaan pitää myös vaikeimmin ennakoitavissa olevana näistä riskeistä. Kokoluokaltaan siirtymäriskit ovat taloudellisesti Suomessa, johtuen aineellisten riskien keskimääräistä vähäisemmästä määrästä.

Vakuuttamattoman riski kasvu kasvattaa myös pankkien riskiä

Vaikutuksia vakuutusyhtiöiden liiketoimintaan voidaan tarkastella vakuutettujen ja vakuuttamattomien katastrofien välisen eron (protection gap) kautta. Tämä ero oli viime vuonna globaalilla tasolla arvioituna historian suurin, yhteensä 186 mrd. dollaria. Erityisen suuri se on kehittyvissä maissa, joissa on suurin riski luonnonkatastrofeille, mutta toisaalta heikoimmat taloudelliset edellytykset vakuutusturvan ostamiselle. Vakuuttamattomien riskien voidaan olettaa kasvavan entisestään tulevaisuudessa.

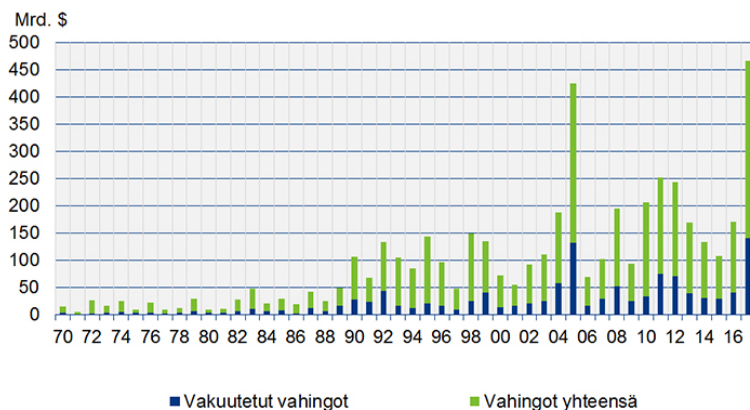
Vakuutusyhtiöiden kannalta tilanne on siis kaksijakoinen: vakuutusten tarve ja kysyntä kasvavat jatkuvasti, mutta samalla vakuuttamattoman riskin osuus on myös noussut. Huomioitavaa on, että protection gap siirtää riskiä vakuutusyhtiöiltä pankkeille: vakuuttamattomat tuhot heikentävät sekä koko kansantalouden tilaa että suoraan pankkien velallisten maksukykyä. Tämä riski on toistaiseksi jäänyt liian vähälle huomiolle.

19.9.2018

Julkinen

Sääoloista aiheutuneet vahingot vuosina 1970–2017

Lähde: Swiss Re. Luvut on inflaatiokorjattuja.

Vakuutettujen ja vakuuttamattomien katastrofien välisen eron kasvu, varsinkin kehittyvien talouksien kohdalla, on potentiaalisesti hyvin merkittävä ongelma ilmastonmuutoksen vaikutusten lisääntyessä. Vakuutusten avulla voidaan tukea kokonaisen kansantalouden tehokkuutta, kun talouden toimijat lähtevät vakuutuksen turvin mukaan hankkeisiin, joihin eivät muutoin osallistuisi. Käänteinen pätee myös: tehokkaan vakuutusmarkkinan puute voi näivettää kansantalouden kehitystä merkittäväällä tavalla.

Vakuutusyhtiöille ilmastonmuutos tarjoaisi teoriassa lisää liiketoimintaa, kun vakuutettavien potentiaalisten vahinkojen määrä nousee¹. Ongelmaksi on kuitenkin muodostumassa katastrofivakuutusten hinnoittelu, joka ei ole ollut johdonmukaista. Hinnat ovat usein nousseet heti suurten katastrofien jälkeen – kuten vuoden 1992 hurrikaani Andrew'n tapauksessa kävi – mutta laskeneet sitten hiljaisempien vuosien myötä.

Vakuutusyhtiöitä pidetään parhaimpina luonnonkatastrofien mallintajina, mutta harvoin toteutuvien ja vaikutuksiltaan suurien riskien mittaaminen ja hinnoittelu on hankalaa niillekin. Ilmastonmuutoksen nopeus on myös johtamassa siihen, että käytössä olevien mallien pohjana oleva, pitkältä aikaväliltä kerätty data uhkaa vanhentua.

EU-komission tavoitteena ohjata pääomia kestävän kehityksen sijoituksiin

Jotta EU:n vuoteen 2030 ulottuvat ilmasto- ja energiavoitteet saavutettaisiin, tarvitaan kestävän kehityksen hankkeisiin vuosittaisia lisäinvestointeja arvion mukaan lähes 180 mrd. euroa. Koska valtiot eivät tällaista rahoitustaakkaa voi yksin kantaa, tarvitaan yksityisen sektorin, ja erityisesti vakuutus- ja eläkelaitosten aktivoitumista. Tätä tukemaan komissio julkaisi maaliskuun alussa kymmenkohtaisen toimintasuunnitelman², jonka tavoitteena on uudelleenohjata pääomavirtoja kestävän kehityksen sijoituksiin ja hallita erityisesti ilmastonmuutoksesta syntyviä riskejä. Toimintasuunnitelma koskee koko finanssimarkkinaa ja sen vaikutukset tulevat olemaan merkittäviä.

Toimintasuunnitelma käsittelee mm. kestävän kehityksen luokittelujärjestelmän ja erilaisten standardien luomisen sekä läpinäkyvyyden lisäämistä raportoinnissa ja sijoitusneuvonnassa. Myös pankkien ja vakuutusyhtiöiden vakavaraisuussäätelyyn tehtävät muutokset ovat mahdollisia.

Keskeisin toimintasuunnitelman kohta on kuitenkin luokittelujärjestelmän kehittäminen, koska tuleva sääntely tulee pitkälti pohjautumaan juuri siihen. Kestäviksi tullaan luokittelemaan sellaisia taloudellisia toimintoja, jotka edistävät ympäristön tilaa aiheuttamatta sille samalla merkittävää vahinkoa, ja jotka täyttävät tietyt eettisen toiminnan kriteerit. Hankkeen alkuvaiheessa painopiste tulee olemaan ilmastonmuutoksen vastaisessa toiminnassa.

Suomella on hyvät valmiudet muutoksiin

Finanssivalvonta osallistuu komission hankkeeseen sekä sääntelyn kehittämisessä että myöhemmin sen implementoinnissa ja tähän liittyvässä valvonnassa. Koska Finanssivalvonnalla on valvottavakentän laajuuden vuoksi laaja kontaktipinta suomalaisen rahoitusmarkkinaan, myös valvojan rooli tiedon ja arvioitaviin muutoksiin liittyvien näkemysten välittäjänä tulee korostumaan. Suomen talouteen ja osin myös finanssijärjestelmään liittyy omia erityispiirteitään – kuten metsä ja runsaat vesivaroitukset – joiden esille nostaminen on tärkeää myös kansainvälisessä keskustelussa. Tätä ei kuitenkaan tule tehdä siten, että kestäväille kehitykselle asetetut tavoitteet jäisivät toissijaisiksi.

Vaikka nyt kehitteillä oleva sääntely ei tule suoraan ulottumaan kotimaisiin eläkelaitoksiin, näkyvät sen seurannaisvaikutukset talouden ja markkinamekanismien muutosten kautta myös niiden toiminnassa. Suurimmat suomalaiset eläkeyhtiöt ovat jo nyt monelta osin edelläkävijöitä kestävän kehityksen saralla³. Suomalainen yhteiskunta on kokonaisuutena arvioiden

19.9.2018

Julkinen

asemoitunut hyvin tuleviin muutoksiin; tästä hyvänä esimerkkinä toimii RobecoSAMin maakohtainen kestävyysarviointi⁴, jossa Suomi on sijalla neljä. Ilmastonmuutoksen vastaisia toimia ei tulisikaan nähdä uhkana tai pelkkinä kustannuksina, vaan mahdollisuutena hyödyntää kotimaista osaamista ja toimivaa yhteiskuntarakennettamme.

¹Allianzin ennusteen mukaan vuosittaisten vahinkojen määrä tulee nousemaan vuosina 2010–2020 aina 80–120 Mrd. dollarin välille, ja tästä suurin osa on vakuuttamatonta.

² https://ec.europa.eu/info/publications/180308-action-plan-sustainable-growth_en

³ Esimerkiksi Ilmarinen ja Elo ovat molemmat saaneet parhaan AAA-luokituksen AODP:n ilmatoriskien hallintaa koskevassa arvioinnissa.

⁴ <http://www.robecosam.com/en/sustainability-insights/about-sustainability/country-sustainability-ranking/>